

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

“ Проректор з науково-методичної та навчальної роботи
О.Б.Жильцов
20 15 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Історія і філософія корекційної педагогіки і спеціальної психології

Спеціальність 8.01010501 Корекційна освіта (логопедія)
(шифр і назва спеціальності)
Спеціалізація спеціальна психологія
(назва спеціалізації)
інститут, факультет, відділення Інститут людини
(назва інституту, факультету, відділення)

2015 – 2016 навчальний рік

Робоча програма «Історія і філософія корекційної педагогіки і спеціальної психології» для студентів спеціальності 8.01010501 Корекційна освіта (логопедія)

Розробники:

Мартинчук О.В., канд. пед. наук, завідувач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Протокол від “02” вересня 2015 року № 2

Завідувач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти
_____ (О.В. Мартинчук)

Розподіл годин звірено з робочим планом. Структура типова.

Заступник директора Інституту людини _____ Н. А. Клішевич

ЗМІСТ

Пояснювальна записка

Структура програми навчальної дисципліни

I. Опис предмета навчальної дисципліни

II. Тематичний план навчальної дисципліни

III. Програма

Змістовий модуль I. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія в контексті історії науки

Змістовий модуль II. Проблема ціннісного ставлення держави та суспільства до осіб з порушеннями психофізичного розвитку

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Історія і філософія корекційної педагогіки і спеціальної психології»

V. Плани семінарських занять

VI. Завдання для самостійної роботи

VII. Система поточного та підсумкового контролю

VIII. Методи навчання

IX. Методичне забезпечення курсу

X. Питання до іспиту

XI. Рекомендована література

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Історія і філософія корекційної педагогіки і спеціальної психології» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти на основі освітньо-професійної програми підготовки другого (магістерського) рівня відповідно до навчального плану для спеціальності 8.01010501 Корекційна освіта (логопедія).

Робочу навчальну програму складено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС). Програма визначає обсяг знань, які повинен опанувати здобувач другого (магістерського) рівня відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритм вивчення навчального матеріалу дисципліни «Історія і філософія корекційної педагогіки і спеціальної психології», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Мета навчальної дисципліни: вивчення і систематизація досягнень вітчизняних і зарубіжних досліджень у галузі історії і філософії корекційної педагогіки і спеціальної психології; формування світоглядних компетенцій педагога спеціальної та інклюзивної освіти, які є пріоритетними в системі психолого-педагогічної реабілітації дітей з психофізичними порушеннями, що відповідають сучасним гуманістичним тенденціям і державній політиці Української держави.

Завдання навчальної дисципліни:

- ознайомлення здобувачів другого магістерського рівня з історичними етапами становлення системи навчання і виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку;
- вивчення психолого-педагогічних аспектів освітньої інтеграції осіб з особливими потребами на різних етапах їхньої освіти;
- розгляд становлення спеціальної педагогічної допомоги особливим дітям у логіці зміни ставлення суспільства й держави до дітей з обмеженими можливостями життєдіяльності;
- ознайомлення зі специфікою філософського розуміння явищ спеціальної педагогіки;
- розвиток дослідницької позиції майбутнього корекційного педагога в професійній діяльності.

Вивчення навчальної дисципліни «Історія і філософія корекційної педагогіки і спеціальної психології» передбачає формування у здобувачів другого (магістерського) рівня наступних компетентностей:

1.	Загальних	
	Світоглядної	Наявність ціннісно-орієнтаційної позиції. Загальнокультурна ерудиція, широке коло інтересів. Розуміння значущості для власного розвитку історичного досвіду людства в аспекті його ставлення до осіб з порушеннями психофізичного розвитку. Збереження національних духовних традицій щодо піклування і турботу про осіб з порушеннями психофізичного розвитку.
	Комунікативної	Здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності. Здатність працювати у команді. Вільне володіння українською мовою відповідно до норм культури мовлення.
	Інформаційної	Здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань. Здатність до ефективного використання інформаційних технологій в науково-пошуковій діяльності. Здатність отримувати, аналізувати та поєднувати інформацію з різних наукових та навчально-методичних джерел у процесі виконання фахових теоретичних і практичних завдань, застосовувати у процесі професійної діяльності різні інформаційні ресурси, що дозволяють проектувати рішення актуальних проблем спеціальної педагогіки і психології.
	Науково-дослідницької	Здатність виконувати навчально-дослідні завдання на основі аналітико-синтетичної мисленнєвої діяльності. Володіння науково-дослідними методами відповідно фахового спрямування. Здатність формулювати актуальні проблеми наукових досліджень із спеціальної педагогіки та психології. Здатність до реалізації дефектологічних, педагогічних, психологічних, лінгвістичних, медико-біологічних знань для постановки дослідницьких завдань в професійній діяльності. Уміння вивчати і систематизувати досягнення вітчизняних і зарубіжних досліджень у галузі логопедії, спеціальної педагогіки і психології, суміжних галузей знань.
	Самоосвітньої	Здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку. Спрямованість на розкриття особистісного потенціалу та самореалізацію. Прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху
2.	Фахових	
	Психолого-педагогічної	Володіння глибокими знаннями з історії і філософії педагогіки і психології та вміння їх реалізувати для забезпечення спрямованої соціалізації та інтеграції особистості з порушеннями психофізичного розвитку. Володіння глибокими знаннями про педагогічні системи навчання, виховання і освіти різних категорій дітей з психофізичними порушеннями у логіці зміни ставлення суспільства й держави до дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Володіння глибокими знаннями та розуміння основних

		закономірностей, історичних та сучасних досягнень практичної роботи з особами, які мають порушення психофізичного розвитку; досвіду корекційної освіти в Україні та інших державах світу.
	Корекційно-педагогічної	Володіння глибокими історико-філософськими знаннями та розуміння сучасних підходів до вивчення, освіти, розвитку, абілітації, реабілітації і соціальної адаптації осіб з психофізичними порушеннями в освітніх закладах, закладах соціального захисту та охорони здоров'я.
	Компетентності в індивідуально-психологічній сфері (професійні цінності)	Здатність діяти згідно з принципами деонтології, пов'язаними з професійною діяльністю корекційного педагога; усвідомлення педагогічних, психологічних та соціальних наслідків у сфері професійної діяльності

В результаті вивчення дисципліни здобувач другого магістерського рівня повинен:

- **знати** ретроспективні аспекти розвитку корекційної педагогіки в спеціальної психології; етапи становлення системи корекційної освіти в Україні і за кордоном; державну політику в галузі корекційної освіти; світові педагогічні системи корекційної освіти; сучасний стан наукового знання і перспективи його розвитку; наукові методи дослідження; основи філософії науки;
- **уміти** передбачати шляхи розв'язання актуальних проблем розвитку наукового знання; працювати з різними джерелами інформації; обирати адекватні методи дослідження.

Програма складається з 2 модулів (3 кредити) – **90 год.**, з них: лекції – 8 год., семінарські заняття – 8 год., модульний контроль – 4 год., самостійна робота – 40 год., підготовка до іспиту – 30 годин. Вивчення студентами навчальної дисципліни «Історія і філософія корекційної педагогіки і спеціальної психології» завершується складанням іспиту.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 0101 " Педагогічна освіта "	Нормативна
Модулів – 2	Спеціальність 8.01010501 Корекційна освіта (логопедія)	Рік підготовки
Змістових модулів – 2		5-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр
		9-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2	Освітньо-професійний рівень: другий (магістерський)	Лекції
		8 год.
		Семінарські
		8 год.
		Лабораторні
		- год.
		Самостійна робота
		40 год.
		Модульний контроль
		4 год.
		Вид контролю: іспит

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							Семестровий контроль	
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семинарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульний контроль		
Змістовий модуль I										
КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА ТА СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ В КОНТЕКСТІ ІСТОРІЇ НАУКИ										
1.	Корекційна педагогіка (дефектологія, спеціальна педагогіка, інклюзивна педагогіка) та спеціальна психологія в контексті історії науки	14	4	2	2			10		
2.	Філософія корекційної педагогіки і спеціальної психології	14	4	2	2			10		
		2							2	
<i>Разом</i>		30	8	4	4			20	2	
Змістовий модуль II										
ПРОБЛЕМА ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДЕРЖАВИ ТА СУСПІЛЬСТВА ДО ОСІБ З ПОРУШЕННЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ										
3.	Освіта осіб з порушеннями психофізичного розвитку як соціокультурний феномен	13	4	2	2			10		
4.	Досягнення фундаментальної і прикладної корекційної педагогіки та спеціальної психології	13	4	2	2			10		
		2							2	
<i>Разом</i>		30	8	4	4			20	2	
<i>Семестровий контроль</i>		30								30
<i>Разом за навчальним планом</i>		90	16	8	8			40	4	30

ІІІ. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І

КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА ТА СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ В КОНТЕКСТІ ІСТОРІЇ НАУКИ

Тема 1. Корекційна педагогіка (дефектологія, спеціальна педагогіка, інклюзивна педагогіка) та спеціальна психологія в контексті історії науки

Проблема об'єкта і предмета корекційної педагогіки, дефектології, спеціальної педагогіки, інклюзивної педагогіки, спеціальної психології. Процес диференціації предметного змісту дефектології, спеціальної педагогіки, спеціальної психології, інклюзивної педагогіки. Цілі і завдання спеціальної педагогіки, інклюзивної педагогіки, спеціальної психології. Науково-теоретичні завдання сучасної спеціальної педагогіки, інклюзивної педагогіки, спеціальної психології. Прикладні та практичні завдання спеціальної та інклюзивної педагогіки, спеціальної психології. Роль і значення спеціальної педагогіки та спеціальної психології в розумінні природи людини та її розвитку.

Еволюція ставлення суспільства до осіб з порушеннями психофізичного розвитку. Організація навчання дітей з порушеннями розвитку як передумова виникнення дефектології (корекційної педагогіки і спеціальної психології).

Основні поняття теми: дефектологія, корекційна педагогіка, спеціальна педагогіка, спеціальна психологія, інклюзивна педагогіка, етапи розвитку спеціальної освіти, корекційно-педагогічна діяльність, інклюзивно-педагогічна діяльність, теоретико-методологічні основи, теорії, концепції, методологія, методологічні підходи.

Рекомендована основна література: 2, 3, 4.

Рекомендована додаткова література: 9, 10, 11, 12.

Тема 2. Філософія корекційної педагогіки і спеціальної психології

Філософія і дефектологія. Специфіка філософського розуміння явищ дефектології, спеціальної педагогіки і психології, інклюзивної педагогіки. Функції філософського знання щодо спеціальної педагогіки і психології, інклюзивної педагогіки. Основні тенденції розвитку уявлень про людину з

психофізичними порушеннями в історії філософської думки. Методологія інклюзивної педагогіки.

Основні поняття теми: методологія, методологічні підходи, історія філософії, філософія науки, зміна методологічної парадигми.

Рекомендована основна література: 2, 4, 5.

Рекомендована додаткова література: 7, 8, 13, 15.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ПРОБЛЕМА ЦІНІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДЕРЖАВИ ТА СУСПІЛЬСТВА ДО ОСІБ З ПОРУШЕННЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ

Тема 3. Освіта осіб з порушеннями психофізичного розвитку як соціокультурний феномен

Становлення і розвиток педагогічних систем навчання і виховання дітей різних нозологій в зарубіжних країнах та Україні. Освітня інтеграція дітей з порушеннями психофізичного розвитку як новий етап в розвитку педагогічних систем спеціального навчання.

Моральні норми й цінності корекційної педагогіки і спеціальної психології. Гуманність і духовність у корекційній педагогіці. Професійна етика корекційного педагога.

Основні поняття теми: педагогічна система навчання і виховання осіб з порушеннями психофізичного розвитку, соціокультурний феномен..

Рекомендована основна література: 1, 2, 5, 6.

Рекомендована додаткова література: 7, 8, 13, 14, 16-19.

Тема 4. Досягнення фундаментальної і прикладної корекційної педагогіки та спеціальної психології

Становлення теорії і практики дефектології у першій половині ХХ століття. Розвиток теорії і практики дефектології у другій половині ХХ століття. Основні наукові школи в радянській дефектології та їхні здобутки. Досягнення сучасної спеціальної педагогіки і психології, інклюзивної педагогіки. Організація ранньої корекційно-педагогічної допомоги дітям з порушеннями психофізичного розвитку. Запровадження альтернативної (інклюзивної) форми навчання для задоволення особливих потреб дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Розробка методичних основ роботи з аутичними дітьми, дітьми з синдромом Дауна, дітьми з зі складними і

множинними порушеннями. Започаткування розробки організаційно-педагогічних і методичних основ навчання осіб з інвалідністю у ВНЗ.

Основні поняття теми: фундаментальні і прикладні дослідження наукові школи.

Рекомендована основна література: 1, 5, 6.

Рекомендована додаткова література: 9, 10, 11, 12.

IV. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «Історія і філософія корекційної педагогіки і спеціальної психології»

Разом: 90 год., лекції – 8 год., семінарські заняття – 8 год., модульний контроль – 4 год., самостійна робота – 40 год., підготовка до іспиту – 30 годин.

Максимальна кількість балів	98 балів; коефіцієнт: 1,63 (98:60=1,63)			
Модулі	Змістовий модуль I (49 балів)		Змістовий модуль II (49 балів)	
Назва модуля	КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА ТА СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ В КОНТЕКСТІ ІСТОРІЇ НАУКИ		ПРОБЛЕМА ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДЕРЖАВИ ТА СУСПІЛЬСТВА ДО ОСІБ З ПОРУШЕННЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ	
Відвідування лекцій	1 (1 бал)	2 (1 бал)	3 (1 бал)	4 (1 бал)
Теми лекцій	Корекційна педагогіка (дефектологія, спеціальна педагогіка, інклюзивна педагогіка) та спеціальна психологія в контексті історії науки	Філософія корекційної педагогіки і спеціальної психології	Освіта осіб з порушеннями психофізичного розвитку як соціокультурний феномен	Досягнення фундаментальної і прикладної корекційної педагогіки та спеціальної психології
Робота на семінар. занятті	10 балів		10 балів	
Теми семінарських занять	Корекційна педагогіка та спеціальна психологія в контексті історії науки(1 б.)	Філософія корекційної педагогіки і спеціальної психології (1 б.)	Освіта осіб з порушеннями психофізичного розвитку як соціокультурний феномен (1 б.)	Досягнення фундаментальної і прикладної корекційної педагогіки та спеціальної психології (1 б.)
Самостійна робота	1 (5 балів)	2 (5 балів)	3 (5 балів)	4 (5 балів)
Поточний контроль	Модульна контрольна робота (25 балів)	Модульна контрольна робота (25 балів)		
Іспит (40 балів)				

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА ТА СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ В КОНТЕКСТІ ІСТОРІЇ НАУКИ

Семінарське заняття 1

Тема: Корекційна педагогіка (дефектологія, спеціальна педагогіка, інклюзивна педагогіка) та спеціальна психологія в контексті історії науки

Теоретична частина:

1. Охарактеризуйте проблему визначення об'єкта і предмета корекційної педагогіки, дефектології, спеціальної педагогіки, інклюзивної педагогіки, спеціальної психології.
2. Яким чином протягом змінювання ставлення суспільства до осіб з порушеннями психофізичного розвитку відбувалась диференціація предметного змісту дефектології, корекційної педагогіки, спеціальної педагогіки, спеціальної психології, інклюзивної педагогіки?
3. Складіть схему періодизації еволюції ставлення суспільства і держави до дітей з порушеннями психофізичного розвитку в Західній Європі та Україні.
4. Складіть схему періодизації еволюції системи спеціальної освіти.
5. Чи можна вважати термінологію, яку використовує держава і суспільство для позначення дітей з порушеннями розвитку, одним з показників періоду еволюції ставлення до цих дітей? Наведіть аргументи з новітньої історії спеціальної освіти.

Практична частина: Педагогічні етюди.

Рекомендована основна література: 2, 3, 4.

Рекомендована додаткова література: 9, 10, 11, 12.

Семінарське заняття 2

Тема. Філософія корекційної педагогіки і спеціальної психології

Теоретична частина:

1. Основні тенденції розвитку уявлень про людину з психофізичними порушенням в історії філософської думки.
2. Методологічні підходи до навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку в радянській дефектології.

3. Сучасні методологічні підходи до навчання дітей з особливими освітніми потребами у зарубіжній теорії і практиці.

4. Сучасні методологічні підходи до навчання дітей з особливими освітніми потребами у вітчизняній корекційній педагогіці і спеціальній психології.

Практична частина: Педагогічні етюди.

Рекомендована основна література: 2, 4, 5.

Рекомендована додаткова література: 7, 8, 13, 15.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ПРОБЛЕМА ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДЕРЖАВИ ТА СУСПІЛЬСТВА ДО ОСІБ З ПОРУШЕННЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ

Семінарське заняття 3

Тема: Освіта осіб з порушеннями психофізичного розвитку як соціокультурний феномен

Теоретична частина:

1. Охарактеризуйте освіту осіб з порушеннями психофізичного розвитку як соціокультурний феномен.
2. Охарактеризуйте розвиток системи спеціальної освіти в Україні на кожному її етапі. Під впливом яких соціокультурних факторів відбувається перехід від поодиноких спеціальних освітніх закладів для дітей з порушеннями розвитку до формування національних систем спеціальної освіти в Західній Європі та Україні?
3. Охарактеризуйте розвиток педагогічної системи навчання дітей з порушеннями слуху.
4. Охарактеризуйте розвиток педагогічної системи навчання дітей з порушеннями зору.
5. Охарактеризуйте розвиток педагогічної системи навчання дітей з порушеннями інтелекту.
6. Охарактеризуйте розвиток педагогічної системи навчання дітей з порушеннями мовлення.
7. Охарактеризуйте розвиток педагогічної системи навчання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.
8. Охарактеризуйте розвиток педагогічної системи навчання дітей з розладами спектру аутизму.

9. Охарактеризуйте розвиток педагогічної системи навчання дітей зі складними і множинними порушеннями.

10. Охарактеризуйте розвиток соціально-освітньої інтеграції як педагогічної системи навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Тестування з теми: Персоналії радянської дефектології, спеціальної педагогіки та психології.

Рекомендована основна література: 1, 2, 5, 6.

Рекомендована додаткова література: 7, 8, 13, 14, 16-19.

Семінарське заняття 4

Тема: Досягнення фундаментальної і прикладної корекційної педагогіки та спеціальної психології

Теоретична частина:

1. Охарактеризуйте передумови становлення і розвитку дефектології як науки.

2. Охарактеризуйте особливості становлення дефектології як науки на початку ХХ століття. Розкрийте значення наукової спадщини видатних вчених, педагогів, які стояли біля витоків дефектології і сприяли її становленню як науки.

3. Розкрийте етапи розвитку теорії і практики дефектології у другій половині ХХ століття.

4. Охарактеризуйте сучасні завдання теорії і практики навчання осіб з особливими освітніми потребами.

5. Назвіть основні наукові школи в радянській дефектології та охарактеризуйте їхні здобутки.

6. Назвіть основні наукові школи української дефектології (радянського періоду) та охарактеризуйте їхні здобутки.

7. Назвіть основні наукові школи сучасної вітчизняної корекційної педагогіки, спеціальної психології, інклюзивної дидактики та охарактеризуйте їхні здобутки.

Тестування з теми: Персоналії вітчизняної дефектології, спеціальної та інклюзивної педагогіки, спеціальної психології.

Рекомендована основна література: 1, 5, 6.

Рекомендована додаткова література: 9, 10, 11, 12.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА ТА СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ В КОНТЕКСТІ ІСТОРІЇ НАУКИ

Завдання до теми 1. Корекційна педагогіка (дефектологія, спеціальна педагогіка, інклюзивна педагогіка) та спеціальна психологія в контексті історії науки

Проаналізуйте матеріали наукових періодичних видань (Дефектологія, Особлива дитина) з проблеми удосконалення надання освітніх послуг дітям з порушеннями психофізичного розвитку, розбудови системи освіти для цих дітей, розроблення нових підходів до навчання, виховання і розвитку осіб з особливими освітніми потребами, зробіть добірку статей та презентуйте (у вигляді мультимедійної презентації) опрацьовані матеріали.

Завдання до теми 2. Філософія корекційної педагогіки і спеціальної психології

Проаналізуйте уявлення про людей з порушеннями розвитку в історії філософської думки (на вибір студента: історичний період, філософська течія, персоналія), презентуйте (у вигляді мультимедійної презентації) опрацьований матеріал.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ПРОБЛЕМА ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДЕРЖАВИ ТА СУСПІЛЬСТВА ДО ОСІБ З ПОРУШЕННЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ

Завдання до теми 3. Освіта осіб з порушеннями психофізичного розвитку як соціокультурний феномен

Заповніть таблицю:

Прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання, основне місце роботи	Коротка біографія	Внесок вченого у розроблення фундаментальних досліджень дефектології	Внесок вченого у розроблення прикладних досліджень дефектології (спеціальної/
---	-------------------	---	--

		(спеціальної/корекційної педагогіки, спеціальної психології)	корекційної педагогіки, спеціальної психології)

У таблиці має бути представлено щонайменше здобутки 10 вчених радянського періоду та зарубіжних вчених.

Завдання до теми 4. Досягнення фундаментальної і прикладної корекційної педагогіки та спеціальної психології

Заповніть таблицю:

Прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання, основне місце роботи	Коротка біографія	Внесок вченого у розроблення фундаментальних досліджень дефектології (спеціальної/корекційної педагогіки, спеціальної психології)	Внесок вченого у розроблення прикладних досліджень дефектології (спеціальної/корекційної педагогіки, спеціальної психології)

У таблиці має бути представлено щонайменше здобутки 10 українських вчених (радянського періоду та сучасних вчених).

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Навчальні досягнення здобувачів другого магістерського рівня з дисципліни «Історія і філософія корекційної педагогіки і спеціальної психології» оцінюються за системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Система оцінювання навчальних досягнень студентів за Європейською (ECTS) шкалою подано у табл. 7.1, табл. 7.2.

Таблиця 7.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

Види діяльності	Кількість	Розрахунок	Загальна сума за видами діяльності
Лекція (відвідування)	4	$4 \times 1 = 4$	4
Семінарське заняття (відвідування)	4	$4 \times 1 = 4$	4
Робота на семінарському занятті (доповідь, виступ)	4	$4 \times 10 = 40/2$	20
Виконання модульної контрольної роботи	2	$2 \times 25 = 50$	50
Виконання самостійної роботи	4	$4 \times 5 = 20$	20
Максимальна кількість балів:			98
Форма контролю – іспит		60 балів – робота протягом семестру, Коефіцієнт - $98:60=1,63$ 40 балів- іспит	

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

У процесі оцінювання навчальних досягнень здобувачів другого магістерського рівня застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** усне опитування, співбесіда, екзамен.
- **Методи письмового контролю:** поточне тестування, модульне письмове тестування.
- **Методи самоконтролю:** самооцінка, самоаналіз.

Таблиця 7.2

Порядок переведення результатів, отриманих за 100-бальною шкалою оцінювання, в шкалу за системою ЄКТС

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно - відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
B	69-74 балів	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу - досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, інтерактивна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій, семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- Практичні*: вправи, педагогічні етюди.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів з навчально-методичною літературою, науковою літературою, періодичними виданнями, нормативно-правовими актами в галузі охорони сім'ї, материнства й дитинства.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: дискусії, створення проблемних ситуацій, розв'язання педагогічних етюдів.

ІХ. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

1. опорні конспекти лекцій;
2. презентації;
3. навчальні посібники;
4. робоча навчальна програма;
5. збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
6. засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);

Х. ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Охарактеризуйте проблему визначення об'єкта і предмета корекційної педагогіки, дефектології, спеціальної педагогіки, інклюзивної педагогіки, спеціальної психології.
2. Яким чином протягом змінювання ставлення суспільства до осіб з порушеннями психофізичного розвитку відбувалась диференціація предметного змісту дефектології, корекційної педагогіки, спеціальної педагогіки, спеціальної психології, інклюзивної педагогіки?
3. Охарактеризуйте як змінювались цілі і завдання наук про навчання, виховання і розвиток осіб з психофізичними порушеннями в контексті історії науки.
4. Визначте науково-теоретичні завдання сучасної спеціальної педагогіки, інклюзивної педагогіки, спеціальної психології.
5. Визначте прикладні та практичні завдання спеціальної та інклюзивної педагогіки, спеціальної психології.
6. Розкрийте роль і значення спеціальної педагогіки та спеціальної психології в розумінні природи людини та її розвитку.
7. Визначте періоди еволюції ставлення суспільства до осіб з порушеннями психофізичного розвитку. Дайте порівняльну характеристику цих періодів в Західній Європі та Україні.
8. Охарактеризуйте особливості організації навчання дітей з порушеннями розвитку, які стали передумовою виникнення дефектології (корекційної педагогіки і спеціальної психології) як науки.
6. Складіть схему періодизації еволюції системи спеціальної освіти. Охарактеризуйте етапи її становлення і розвитку.
7. Чи можна вважати термінологію, яку використовує держава і суспільство для позначення дітей з порушеннями розвитку, одним з показників періоду еволюції ставлення до цих дітей? Наведіть аргументи з новітньої історії спеціальної освіти.
8. Охарактеризуйте специфіку філософського розуміння явищ дефектології, спеціальної педагогіки і психології, інклюзивної педагогіки.
9. Охарактеризуйте функції філософського знання щодо спеціальної педагогіки і психології, інклюзивної педагогіки.
10. Визначте основні тенденції розвитку уявлень про людину з психофізичними порушеннями в історії філософської думки.
11. Охарактеризуйте методологічні підходи до навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку в радянській дефектології.

12. Охарактеризуйте сучасні методологічні підходи до навчання дітей з особливими освітніми потребами у зарубіжній теорії і практиці.
13. Розкрийте методологію інклюзивної педагогіки.
14. Охарактеризуйте методологічні підходи до інтегрування осіб з порушеннями розвитку в загальноосвітній простір.
11. Охарактеризуйте роль сучасних філософських течій на розвиток спеціальної та інклюзивної педагогіки і освіти.
12. Охарактеризуйте освіту осіб з порушеннями психофізичного розвитку як соціокультурний феномен.
13. Охарактеризуйте розвиток системи спеціальної освіти в Україні на кожному її етапі. Під впливом яких соціокультурних факторів відбувається перехід від поодиноких спеціальних освітніх закладів для дітей з порушеннями розвитку до формування національних систем спеціальної освіти в Західній Європі та Україні?
14. Охарактеризуйте розвиток педагогічної системи навчання дітей з порушеннями слуху.
15. Охарактеризуйте розвиток педагогічної системи навчання дітей з порушеннями зору.
16. Охарактеризуйте розвиток педагогічної системи навчання дітей з порушеннями інтелекту.
17. Охарактеризуйте розвиток педагогічної системи навчання дітей з порушеннями мовлення.
18. Охарактеризуйте розвиток педагогічної системи навчання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.
19. Охарактеризуйте розвиток педагогічної системи навчання дітей з розладами спектру аутизму.
20. Охарактеризуйте розвиток педагогічної системи навчання дітей зі складними і множинними порушеннями.
21. Охарактеризуйте розвиток соціально-освітньої інтеграції як педагогічної системи навчання дітей з особливими освітніми потребами.
22. Охарактеризуйте передумови становлення і розвитку дефектології як науки.
23. Охарактеризуйте особливості становлення дефектології як науки на початку ХХ століття. Розкрийте значення наукової спадщини видатних вчених, педагогів, які стояли біля витоків дефектології і сприяли її становленню як науки.
24. Розкрийте етапи розвитку теорії і практики дефектології у другій половині ХХ століття.

25. Охарактеризуйте сучасні завдання теорії і практики навчання осіб з особливими освітніми потребами.
26. Назвіть основні наукові школи в радянській дефектології та охарактеризуйте їхні здобутки.
27. Назвіть основні наукові школи української дефектології (радянського періоду) та охарактеризуйте їхні здобутки.
28. Назвіть основні наукові школи сучасної вітчизняної корекційної педагогіки, спеціальної психології, інклюзивної дидактики та охарактеризуйте їхні здобутки.
29. Охарактеризуйте сучасні завдання розвитку теорії і практики навчання осіб з порушеннями розвитку в Україні.
30. Охарактеризуйте фундаментальні дослідження радянської дефектології.

Екзаменаційний білет складатиметься з чотирьох питань: перші два питання – теоретичні (з вищезазначених), третє питання – розкрити внесок певної персоналії в розвиток дефектології (спеціальної педагогіки і психології); четверте питання (аналітичне) – обговорення педагогічного етюд.

Наприклад: Завдання. Прочитайте уривок зі статті Олексія Юрійовича Шеманова «Философские предпосылки становления моделей интеграции и инклюзии детей с ограниченными возможностями здоровья» (Включение детей с ограниченными возможностями здоровья в программы дополнительного образования : метод. рек. / под ред. А. Ю. Шеманова. — М. : ГБОУ г. Москвы Центр образования № 491 «Марьино» ; Ин-т проблем интегративного (инклюзивного) образования МГППУ, 2012. — 253 с.)

Социальная модель задаёт ракурс определения понятий «нарушение» и «инвалидность». Согласно данному подходу, индивиды имеют нарушение, если они переживают физиологическое или поведенческое состояние (процесс), которое социально индентифицируется как болезненное расстройство или как иная особенность, которая оценивается обществом негативно. Констатация же инвалидности означает, что человек испытывает дискриминацию, т. е. социальные ограничения, на основе переживаемых им функциональных ограничений. Таким образом, в контексте социальной модели понятие «нарушения» отличается от понятия «неспособности/инвалидности» тем, что если первое характеризует негативно оцениваемые обществом физические или психические особенности, присущие индивиду, то второе ставит человека с нарушениями

в ситуацию, в которой эти нарушения служат основанием для его дискриминации и стигматизации. В результате индивид и/или группа лишается возможности иметь социальные достижения, поскольку сам принцип достижения понимается как неразрывно связанный с конкуренцией на рынке труда. Оба понятия, таким образом, выступают как социальные конструкции, построенные в соответствии с господствующим в культуре определённого общества дискурсом. Подчинение медицины и образования законам рынка приводит к тому, что такой дискурс и применяемые в его рамках понятия способности/неспособности, нормы/отклонения, успеха/неудачи и др., выражая законы рыночной конкуренции, становится дискриминирующим в отношении людей с ОВЗ.

Поміркуйте, в чому відмінність соціальної моделі у визначенні понять «порушення» та «інвалідність»? Що з точки зору соціальної моделі відрізняє поняття «порушення» та «інвалідність»? Чому, з точки зору автора, поняття «інвалідність» дискримінує групу людей з особливостями розвитку?

XI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Выготский Л.С.Собрание сочинений в 6-ти томах / Л. С. Выготский. - Т. 5 : Основы дефектологии / под ред. Т. А. Власовой. – М. : Педагогика, 1983. - 368 с.
2. Специальная педагогика / [Л.И. Аксенова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др.]; под ред. Н.М. Назаровой. – М. : Академия, 2010. – 400 с.
3. Специальная педагогика: в 3 т.: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / под ред. Н. М. Назаровой. — Т. 1 : История специальной педагогики / Г.Н.Пенин, Н. М. Назарова. — М.: Издательский центр «Академия», 2007. — 360 с.
4. Специальная педагогика : в 3 т. : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / под ред. Н. М. Назаровой. — Т. 2 : Общие основы специальной педагогики / [Н.М.Назарова, Л.И.Аксенова, Т.Г.Богданова, С.А.Морозов]]. — М. : Издательский центр «Академия», 2008. — 352 с.
5. Специальная педагогика: в 3 т.: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / под ред. Н. М. Назаровой. — Т. 3 : Педагогические системы специального образования / Н. М. Назарова, Л.И.Аксенова, Л.В.Андреева и др. — М.: Издательский центр «Академия», 2008. — 400 с.
6. Соботович Є. Ф. Вибрані праці з логопедії. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2015. – 308 с.

Додаткова

7. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта : реалії та перспективи : монографія / А. А. Колупаєва. - Київ : Саммит Книга, 2009. - 272. с.
8. Огнев'юк В.О. Філософія освіти та її місце в структурі наукових досліджень феномену освіти / Віктор Олександрович Огнев'юк // Освітологія = Oswiatologia : пол.-укр. щорічник укр.-пол. / Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, Вища пед. школа Спілки польських вчителів; головний ред.: В. О. Огнев'юк, Т. Левовицький, С. О. Сисоєва. - Київ : Едельвейс, 2012. - Вип. 1. - С. 69-75
9. Скрипник Т. Система психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі / Т. Скрипник // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2013. – № 4 (68). – С. 28-33.
10. Таранченко О. Пріоритетні напрями розвитку національної освіти осіб із порушеннями слуху / О. Таранченко // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2013. – № 3 (67). – С. 49-54.
11. Хохліна О. Теоретичні засади удосконалення змісту освіти школярів з порушеннями інтелекту на перетині століть / О. Хохліна // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2014. – № 2 (70). – С. 28-38.
12. Чеботарьова О. Особливості корекційно-реабілітаційної роботи з учнями із порушеннями опорно-рухового апарату / О. Чеботарьова // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2013. – № 3 (67). – С. 16-21.

13. Філософія освіти : хрестоматія : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. / уклад. : В. О. Огнев'юк , О. М. Кузьменко. - Київ : [б. в.], 2014. - 506 с.

Інтернет-ресурси

14. Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 18.05.2012 N 1/9-384 «Про організацію інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.mon.gov.ua/images/files/0newssj/05/18/1_9-384.doc
15. Мартинчук О.В. Вплив філософського знання на розробку проблеми освітньої інтеграції дітей з особливими потребами / Современная наука: тенденции развития Международная научная конференция (5-7 июля, 2013 г., Будапешт) / Martynchuk E. V. The influence of philosophic knowledge on the development of the problem of educational integration of the children with special needs // Scientific and professional conference: Modern science tendencies of development heed in Budapest 5 th -7 th july 2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://scaspee.com/conference-bdquomodern-science-tendencies-of-developmentrdquo.htm> – Назва з екрану.
16. Наказ Міністерства освіти і науки України від 09.12.2010 N 1224 «Про затвердження Положення про спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1412-10>
17. Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, затверджене Наказом Міністерства освіти і науки України № 852 від 15.09.2008 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1219-08>
18. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011 р. № 872 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=872-2011-%EF>
19. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2013 р. № 607 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/607-2013-%D0%BF/page>